

Genesis 27:1-29 – Jakob (2): Manipulatie

- Lezing: Genesis 27:1-29

¹Toen Isaak oud geworden was en zijn ogen zo zwak waren geworden dat hij niet meer kon zien, riep hij Esau bij zich, zijn oudste zoon. 'Mijn zoon,' zei hij. 'Ja, ik luister,' antwoordde Esau. ²Toen zei Isaak: 'Ik ben oud en ik weet niet hoe lang ik nog te leven heb. ³Neem daarom je jachtgerei, je pijlkoker en je boog, ga het veld in en schiet een stuk wild voor me. ⁴Maak dan een smakelijk gerecht klaar zoals ik dat het liefst heb en breng me dat te eten. Dan zal ik je mijn zegen geven voordat ik sterf.'

⁵Rebekka had gehoord wat Isaak tegen zijn zoon Esau zei, en nadat Esau eropuit was getrokken om een stuk wild voor zijn vader te schieten, ⁶zei ze tegen haar zoon Jakob: 'Luister, ik hoorde je vader tegen je broer zeggen: ⁷"Breng een stuk wild mee en maak een smakelijk gerecht voor me klaar, zodat ik ervan kan eten. Want ik wil je voor mijn dood zegenen met de HEER als getuige." ⁸Doe jij nu precies wat ik je zeg, mijn zoon. ⁹Ga naar de kudde en zoek twee mooie bokjes voor me uit. Dan bereid ik een gerecht zoals je vader dat het liefst heeft. ¹⁰Daarna breng jij ze je vader te eten, en dan zal hij jou voor zijn dood zegenen.' ¹¹Jakob zei tegen zijn moeder Rebekka: 'Maar mijn broer Esau is helemaal behaard, terwijl ik juist een gladde huid heb! ¹²Misschien wil vader me aanraken. Dan zal hij me een bedrieger vinden en breng ik een vloek over me in plaats van zegen.' ¹³Maar zijn moeder zei: 'Die vloek moet mij dan maar treffen, mijn zoon. Doe nu wat ik zeg en ga die bokjes voor me halen.' ¹⁴Dus ging hij ze halen en bracht ze naar zijn moeder, en zij maakte een smakelijk gerecht klaar zoals zijn vader dat het liefst had. ¹⁵Toen pakte Rebekka kleren van haar oudste zoon Esau, de kostbaarste die ze kon vinden, en die liet ze haar jongste zoon Jakob aantrekken. ¹⁶En over zijn handen en over zijn gladde hals trok ze het vel van de bokjes. ¹⁷Hierna overhandigde ze haar zoon Jakob het gerecht dat ze had klaargemaakt, met brood erbij.

¹⁸Zo ging hij naar zijn vader. 'Vader,' zei hij. 'Ja, mijn zoon,' zei Isaak, 'wie ben je?' ¹⁹Jakob antwoordde zijn vader: 'Ik ben Esau, uw eerstgeboren zoon. Ik heb gedaan wat u me hebt gevraagd. Kom, ga overeind zitten, eet van mijn wildbraad, en geef me dan uw zegen.' ²⁰Hoe heb je zo snel iets kunnen vinden, mijn zoon?' zei Isaak. En hij antwoordde: 'Doordat de HEER, uw God, alles zo gunstig voor me liet verlopen.' ²¹Toen zei Isaak tegen Jakob: 'Kom eens wat dichterbij, mijn zoon, zodat ik kan voelen of je inderdaad mijn zoon Esau bent of niet.' ²²Jakob kwam dicht bij zijn vader staan en deze betastte hem. Het is Jakobs stem, dacht hij, maar het zijn Esaus handen. ²³Doordat Jakobs handen even behaard waren als die van zijn broer Esau, herkende Isaak hem niet en dus zegende hij hem. ²⁴'Ben je echt mijn zoon Esau?' vroeg hij nog. 'Ja,' antwoordde Jakob. ²⁵Toen zei Isaak: 'Zet het wildbraad dan dicht bij me, mijn zoon, zodat ik ervan kan eten. Dan zal ik je mijn zegen geven.' Jakob zette het dicht bij hem en Isaak at ervan. Ook bracht hij hem wijn, en hij dronk ervan. ²⁶Toen zei Isaak tegen Jakob: 'Kom dichterbij, mijn zoon, en kus me.' ²⁷Hij kwam dicht bij hem staan en kuste hem. Toen Isaak zijn kleren rook, sprak hij deze zegen over hem uit:

'De geur van mijn zoon is de geur van het veld,
het veld dat de HEER heeft gezegend.

²⁸God geve je dauw uit de hemel
en vette, vruchtbare aarde,
een overvloed van graan en wijn.

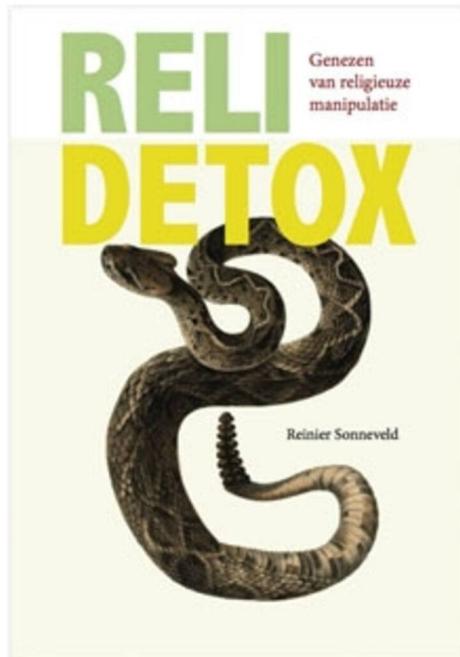
²⁹Volken zullen je dienen,
naties zich voor je buigen.
Je zult heer zijn over je broers,
je moeders zonen buigen zich voor jou.
Vervloekt wie jou vervloekt,
gezegend wie jou zegent.'

Preek

Lieve mensen,

Onlangs verscheen er een nieuw boek van Reinier Sonneveld.

Slide:

Reli detox. Met als ondertitel: genezen van religieuze manipulatie. Manipulatie is dat je dingen, of erger nog: mensen naar je hand zet. Dat doe je vaak voor eigen gewin, je wilt de ander beïnvloeden. Of zelfs in je macht krijgen.

Manipuleren is menselijk. Een klein kind kan zich al dreinend op de vloer van de supermarkt laten vallen om iets gedaan te krijgen. En zo gaat dat door. Manipuleren gebeurt overal in de wereld. Ook in kerken. Het is een groot gevaar, waar Sonneveld terecht voor waarschuwt. Waar ook heling en genezing voor nodig is, als dat je overkomen is. Manipulatie in de kerk kan je beschadigen voor de rest van je leven. Het is iets waar we met elkaar voor moeten waken. Ik ben dan ook blij dat jullie altijd kritisch meedenken met de kerkenraad en mij als predikant. Daarmee beschermen we elkaar. En het kan wel eens lastig zijn om elke keer weer nieuwe ambtsdragers te vinden. Maar ons reglement is er op gericht om heerszucht en manipulatie tegen te gaan. We doen het echt met elkaar en zijn samen verantwoordelijk. Ik vind dat een heel prettige gedachte.

Maar goed, manipulatie komt dus overal in de wereld voor. Dus ook in de Bijbel kom je het tegen. Het boek staat namelijk vol met gewone mensen. Neem onze geschiedenis van vandaag. We bevinden ons ineens in het hart van een gezin. Een gezin waar van alles aan de hand is. Waar liefde en verwijdering een rol spelen. Waar goede bedoelingen en domme beslissingen elkaar afwisselen. Dat vind ik het sterke van de Bijbel. Het is Gods boek, maar het gaat over mensen als jij en ik. In de Bijbel geen mooi-praterij, geen overdreven heiligheid. Mensen worden niet opgehemeld. Gods woord

is realistisch en eerlijk. Vuile was wordt niet binnen gehangen. Ook bij het gezin van Isaak en Rebekka niet. Ons hoofdstuk zit vol met macht, oneerlijkheid, zwakheid en manipulatie.

Neem Isaak. Hij ziet het niet meer zo scherp. Mooi hoe de verteller dat voorop zet. Letterlijk is het zo, maar ook figuurlijk. Er komt een groots moment aan. Zegenen is iets heel bijzonders. Zeker als de zegen door mag geven aan een volgende generatie. Een plechtig moment. Niet even tussendoor omdat je trek hebt in vlees. Eigenlijk lijkt Esau op zijn vader. Die verkocht zijn eerstgeboorterecht voor eten. Nu gaat Isaak hetzelfde doen. Hij wist dat Jakob het eerstgeboorterecht beloofd was door God. Toch belooft hij Esau te zegenen. Isaak probeert de toekomst van Gods volk naar zijn hand te zetten. Natuurlijk gaat hij woorden van God spreken. En gaat hij boven zichzelf uitwijzen, straks, als hij zijn zoon de handen oplegt. Maar in zijn overwegingen lijkt hij God niet te betrekken. Esau moet het worden. Misschien hoopt hij dat de zegen Esau goed zou doen? Vlak voor dit hoofdstuk staat:

Slide ³⁴Toen Esau veertig jaar was trouwde hij met Jehudit, die een dochter was van de Hethiet Beëri, en met Basemat, een dochter van de Hethiet Elon. ³⁵Zij waren een bron van voortdurende ergernis voor Isaak en Rebekka.

We weten niet wat Isaak dacht. Wat heb je nog te bieden als oude man? De zegen, zeker. Maar ook gebed voor je kinderen. Voor de komende generatie. Nooit is je rol uitgespeeld. Ook niet als je lijf het niet meer zo goed doet. En je kan ook nog het goede voorbeeld geven. Van vertrouwen op de Heer. Praktisch geloof. Je rol is ook als je oud bent nooit uitgespeeld. Maar Isaak is de weg een beetje kwijt.

Ook Esau manipuleert. Hij had kunnen zeggen: 'vader, ik heb mijn eerstgeboorterecht aan Jakob gegeven. Verkocht voor een bord eten. En het interesseert me eigenlijk ook niet zo'. Maar nee. Esau ziet zo'n zegen nu wel zitten. Als het rijkdom en voorspoed betekent. Wie zou daar niet voor gaan?

En Rebekka? Is ze niet meer *on speaking terms* met Isaak? Het lijkt er op dat de eerste liefde bekoeld is. We krijgen echt een kijkje in de tenten van dit gezin. Ze luistert het gesprek tussen vader en zoon af en waarschuwt Jakob, haar lieveling. List en bedrog heeft hij niet van een vreemde. En natuurlijk heeft ze gelijk: Jakob heeft recht op die zegen. Maar in plaats van vertrouwen op God óf een gesprek met Isaak regelt ze liever de dingen zelf.

Jakob spant de kroon. Hij maakt zich alleen maar druk om het feit, dat hij ontdekt kan worden. Geen moment lijkt het in hem op te komen om in gesprek te gaan met Esau. Of met Isaak. 'Ik ben glad', zo zegt hij in vers 11 bijna profetisch. En dat blijkt in alles. Aalglad. Hij kronkelt zich richting de zegen. In vers 12 zegt hij letterlijk: hij zal merken dat ik een spelletje met hem speel. Dat gevoel krijg je inderdaad. Jakob manipuleert zich naar de zegen.

En het is een prachtige zegen! God laat zich niet weerhouden op mooie dingen in je leven te leggen. Ook als jij het er niet naar maakt. Jakob krijgt voorspoed. Zowel materieel als geestelijk. Door God gaat hij een prachtig leven tegemoet. Dat is wat God belooft. Ik vind dat hoopvol. God loopt niet stuk op jouw en mijn fouten. Jakob is een manipulatief mannetje en toch gaat de HEER het avontuur met hem aan. Hij laat hem niet los en zal voor hem zorgen.

In veel preken lees je juist bij dit verhaal ook een tekst uit Hebrëen 11. Je weet misschien wel, dat hoofdstuk waarin al die mensen uit deze verhalen langskomen. Daar staat:

Slide ¹⁶Nee, ze keken reikhalzend uit naar een beter vaderland: het hemelse. **Daarom schaamt God zich er niet voor hun God genoemd te worden** en heeft Hij voor hen een stad gereedgemaakt.

God schaamt zich niet voor aardse mensen. Die er een potje van maken. Niet voor Isaak, Rebekka, Esau en Jakob. Hij schaamt zich niet en keert zich niet af. God wordt er als het ware aan herinnerd dat ze iets beters nodig hebben. Zoals Hij ook bedoeld had. Het motiveert God nog meer om zijn hemelse toekomst waar te maken. En het herinnert ons er ook aan. Als je leven vandaag op de keien gelopen is. Als je het zwaar hebt, verdrietig bent, onzeker. Als je gebrokenheid ervaart in misschien wel je intiemste relaties. Als je je eenzaam voelt of niet begrepen. Als je je gemanipuleerd weet en je komt er maar niet los van. God keert zich niet af van jouw leven. Het laat jou én Hem verlangen naar een beter vaderland. Hij maakt het heel.

Een tweede ding dat we leren uit dit hoofdstuk is dit: zegen is niet veilig in mensen handen. Tenzij Gods handen om je leven liggen. Het is de bedoeling dat je met zegen het goede doet. Als bijvoorbeeld de oudste extra gezegend wordt, dan geeft dat voor hem een verantwoording naar zijn jongere broers en zussen. Je laat ze delen in de zegen. Dat is hoe het bedoeld is. Sterker nog: je laat *iedereen* delen in je zegen. Dat is wat God aan Abram meegaf. Maar zonder God wordt dat niks. Zonder God wordt zegen een middel tot manipulatie. Jakob vertrouwt Esau de zegen niet toe en steelt hem voor de tweede keer. Esau is woedend en vindt dat Jakob de zegen niet waard is. Het is terecht dat ze elkaar de zegen niet toevertrouwen. En ook in Isaaks handen blijkt de zegen niet veilig. Korte termijn gedachten overheersen. Dienstbaarheid is ver te zoeken. Als God zich er niet daadwerkelijk mee zou bemoeien. Als hij zich niet zou ontfermen over deze kleine en kleinzielige mensen. Wat zou het worden?

Maar God keert zich niet af. Hij schaamt zich niet voor hen. Hij gebruikt deze geschiedenis in de lijn van zijn beloften. Uiteindelijk is Jakob de stamvader van Israël. En wat nog belangrijker is: stamvader van Jezus. In hém maakt God de zegen waar, die hij door Isaak in dit hoofdstuk aan Jakob geeft. In Jezus wordt alles heel en kun je tot zegen zijn. Daarom is het zo belangrijk dat we, zoals we vorige week zagen, leven uit de bron van Gods liefde. Zonder dat wordt zegen zinloos. Maar dicht bij Jezus krijgt Gods zegen handen en voeten voor iedereen die God op onze weg plaatst. Dan kan hij wat met jouw leven, zelfs als dat gebroken en moeilijk is. Dan breekt namelijk het licht door voor jou en door jou heen. Dan komt Gods koninkrijk.

Amen